

Dnr 116/2018

2018-10-10

Henrik Götesson
Telefon 08-39 91 49
henrik.gotesson@srf.nu

Kulturdepartementet
103 33 STOCKHOLM

Remissyttrande över "Ett oberoende public service för alla – nya möjligheter och ökat ansvar" (SOU 2018:50) dnr Ku2018/01387

Inledning

Synskadades Riksförbund, SRF, företräder personer med synskador i Sverige. Rubricerade remiss är av mycket stort intresse för synskadade. Vi vill inledningsvis framhålla att public service i radio och television fyller en enormt viktig funktion i ett demokratiskt samhälle.

Utgångspunkten för vårt remissyttrande är huvudsakligen artikel 21 b i FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Sverige har undertecknat och ratificerat konventionen. Enligt artikeln ska konventionsstaterna "uppmuntra massmedierna, däribland leverantörer av information genom Internet, att göra sina tjänster tillgängliga för personer med funktionsnedsättning".

SRF välkomnar utredningens förslag om att marknätet även framöver ska ha en central roll, samtidigt som innehållet på webben blir en del av kärnuppdraget. Vi vill påpeka att för

Synskadades Riksförbund

Sandsborgsvägen 52
122 88 Enskede
Org nr 802007-3436
90-2

Tel 08-39 90 00 vxl
Fax 08-39 93 22
Webbsida: www.srf.nu

Pg 4869-4
Bg 573-31 91
Pg för gåvor 90 00

blinda och gravt synskadade fyller radion en särskilt viktig funktion, och det är viktigt att direktsändningar av nyhets- och samhällsprogram är så fullständiga att man inte behöver gå ut på Internet för att få all relevant information. Detta är viktigt då en väsentlig andel av våra medlemmar, särskilt äldre, aldrig använder Internet.

Vi förutsätter att tjänster för tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning görs tillgängligt både via marknätet och via webben på ett sätt som gör att så många som möjligt kan ta del av tjänsterna. Vi anser att tillgänglighetskraven bör ingå som en del i sändningstillståndet.

Innehållet på webben ska följa de krav som ställs på myndigheter enligt EU:s webbtillgänglighetsdirektiv. Exempel på tillgänglighetstjänster som finns i dagsläget är uppläst text med syntetiskt tal och syntolkning där det som syns men inte hörs, beskrivs.

Vi anser vidare att det är viktigt att public service-företagen får stor frihet att bestämma över vilka plattformar innehåll ska publiceras på. Dock är det viktigt att allt innehåll finns på företagens egna plattformar.

Sett ur ett användar- och tillgänglighetsperspektiv, med tanke på lyssnare och tittare som har nedsatt synförmåga eller är blinda, är det viktigt att kunna välja hur man vill titta och lyssna. Möjligheten till att exempelvis kunna styra lyssnande och tittande med rösten eller att kunna skapa spellistor med program från flera aktörer ska inte hindras av att nya tjänster måste prövas och godkännas av regeringen.

Med denna utgångspunkt anser vi också att kravet på förhandsprövning av nya tjänster som inte ingår i public service-företagens kärnuppdrag ska avskaffas helt.

För att webbvideor ska bli så tillgängliga som möjligt för den som är synskadad är artiklar i textform ett bra stöd. Textartiklar är också till stor hjälp för att få reda på hur ovanliga ord stavas.

För SRF är det en självklarhet att organisationer som företräder personer med funktionsnedsättning får delta i den

föreslagna halvtidsavstämningen av sändningstillståndet. Det ska även finnas en kontinuerlig dialog mellan organisationerna och public service-företagen.

Nedan utvecklar vi våra ståndpunkter närmare.

3.1.3 Sändningstillstånd, anslagsvillkor och beslut (sid. 62 ff)

SRF vill i detta sammanhang framföra att vi anser att krav på tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning ska ingå som en del i sändningstillståndet. Eventuella förändringar med anledning av teknikutveckling som är svår att förutse och eventuella konsekvenser med anledning av krav som ställs av Myndigheten för press radio och tv på kommersiella kanaler bör kunna hanteras i samband med den föreslagna public servicedialogen, se våra kommentarer till avsnitt 7.3.2.

Genom att tillgänglighetsfrågorna behandlas inom ramen för sändningstillståndet blir ett tillgängligt programutbud en naturlig och integrerad del av public service-företagens verksamhet.

Om tillgänglighetskraven ingår i sändningstillståndet fattas också beslut av riksdagen, inte av regeringen, såsom det är i dag och som kommittén föreslår att det ska förbli.

SRF förutsätter att kvoten för syntolkning ökar med minst en procent per år och att syntolkning även innefattar programutbud på andra språk än svenska. Ökningen är ett minimikrav.

Det ska vidare inte vara möjligt att få tillgodoräkna sig tid om någonting publiceras på webben och också sänds i marksänd tv. I dag sker en tillgodoräkning med 30 procent av kvoten om syntolkning publiceras för efterhandstittning och dessutom sänds i linjär-tv.

Vidare anser vi att det ska ställas som krav att public service-företagens utbud ska gå att ta del av på ett tillgängligt och användarvänligt sätt, oavsett plattform.

En lösning måste tas fram så att det alltid ska kunna gå att ta del av uppläst text och av syntolkning, samtidigt som det ordinarie programmet sänds i marksänd tv, via den marksända tv:n.

Om ett program som syntolkas eller har uppläst text går att ta del av on demand (beställ-tv) ska syntolkningen eller den upplästa texten gå att ta del av på samma sätt.

Vi anser också att de krav på tillgänglighet till digitala tjänster på webben och i mobilappar som ställs på myndigheter enligt EU:s webbtillgänglighetsdirektiv (för närvarande standarden EN 301 549) även ska ställas på public service-bolagen genom riksdagsbeslut.

4.3.3 Hur bör public service-företagen förhålla sig till sociala medier och globala distributionsplattformar (sid. 120 f) samt 4.3.5 Publicering av hela program eller längre delar (sid. 122 ff)

SRF:s uppfattning är att det, ur ett tillgänglighetsperspektiv, är positivt om publicering av direktsändningar och program on demand sker på så många globala plattformar som möjligt.

För den som exempelvis har svårt att använda en pekskärm kan möjligheten att ta del av public service med hjälp av röststyrning starkt underlätta. Vår bedömning är att det kräver att publicering får ske på plattformar från tredje part. Möjligheterna att skapa automatiska spellistor med program från olika distributörer ökar också möjligheten till effektiv konsumtion av program.

Med hänvisning till ovanstående är det viktigt att public service-företagen får en stor frihet att utforma nya tjänster och att ramarna för detta fastslås i samband med beslut om sändningstillståndet.

När nya tjänster tas fram ser vi även ett nära samarbete mellan public service-företagen och funktionshinderrörelsen inklusive Synskadades Riksförbund som viktigt.

4.3.4 Exklusiva publiceringar bör undvikas (sid. 121)

SRF delar kommitténs uppfattning om att allt som publiceras på webben ska tillgängliggöras på public service-företagens egna plattformar. Genom att public service-företagen själva kan styra över de egna plattformarnas utformning garanteras att så många som möjligt kan ta del av utbudet. Det är viktigt att public service-företagens egna plattformar håller en hög nivå av tillgänglighet (jfr kommentaren till avsnitt 3.1.3 ovan).

5.2.5 Fokus på ljud respektive rörlig bild (sid. 158 f)

SRF anser att samtliga public service-företag ska ha möjlighet att erbjuda sitt material såväl i ljud, rörlig bild som i text utifrån ett multimedieperspektiv där de olika medieformerna samspelar. Vi anser att det ska vara en del av public service kärnuppdrag.

Det gör materialet mer tillgängligt för alla. Extra fokus bör här läggas på samhällsviktig information och information i samband med krissituationer (jfr även avsnitt 5.3.7 sid. 176). När det gäller videor är det viktigt att ljud och bild samspelar. Eftersom alla program inte kan syntolkas anser SRF att huvudbudskapet av en video så långt som möjligt alltid ska framgå i form av ljud och text på ett naturligt sätt, så kallad verbalisering.

Textartiklar som ett komplement till ljud och bild ökar också möjligheten för personer som har nedsatt syn, är blinda eller dövblinda att förstå innehållet i en video. Dessutom ger det möjlighet att få reda på hur ovanliga ord stavas. Den seende publiken ser detta i tv-rutan, på planscher, skyltar med mera, i den dagliga miljön. Den som är synskadad går helt eller delvis miste om detta.

Att på ett effektivt sätt läsa artiklar på webben som innehåller annonser är många gånger en utmaning för den som använder förstorande system, punktskrift eller tal och bara ser del av en rad i sänder. Det kan många gånger vara svårt att hoppa över en annons. Att det då finns annonsfria textalternativ är mycket värdefullt.

6.5 Överväganden och förslag gällande förhandsprövning av nya tjänster (sid. 225 ff)

SRF anser att kravet på förhandsprövning för nya tjänster bör kunna avskaffas helt och hållet.

I likhet med vad public service-företagen hävdar, bland annat i flera debattartiklar på deras egna webbplatser, tror vi att kreativiteten och förutsättningarna för att introducera nya digitala tjänster, kraftigt hämmas. Det kommer också att starkt inskränka möjligheterna till att få fram nya, användarvänliga, tillgänglighetstjänster och andra tjänster som den digitala utvecklingen möjliggör. Röststyrning är ett sådant exempel.

7.3.2 Public servicedialog under tillståndsperioden

SRF anser att organisationer som företräder personer med funktionsnedsättning, däribland Synskadades Riksförbund, ska ges möjlighet att delta i public servicedialogen. Enligt artikel 4 punkt 3 i FN-konventionen om personer med funktionsnedsättning ska organisationerna rådfrågas i beslut som rör personer med funktionsnedsättning.

9.2 Medelstildelning under nästa tillståndsperiod (sid. 280 ff)

SRF skulle gärna se en högre uppskrivning av medelstildelningen än 2 procent för att public service-bolagen ska ges reella möjligheter att prioritera utvecklingen av tillgänglighetstjänster och för att kunna öka andelen program som görs tillgängliga. Som nämns i kommentaren till avsnitt 3.1.1 behövs ett ökat utbud av syntolkade program samt en utveckling av tjänsten uppläst text.

SYNSKADADES RIKSFÖRBUND

Håkan Thomsson, förbundsordförande